

PO ITALIJOS SAULE

XVIII a.–XX a. I pusės Lietuvos dailininkų kūryba

Kelionės, žymiausių Europos architektūros ir dailės paminklų, galerijų, muziejų lankymas, studijos europinės reikšmės meno centruose, užsienio dailės akademijose ir garsių menininkų dirbtuvėse įvairių epochų dailininkams buvo svarbus profesinio tobulėjimo veiksnys. Svajonė, kuri tapo realybe arba kuri taip ir liko neįgyvendinta...

Nuo Renesanso epochos iki pat XIX a. Europos meninio gyvenimo lyderė buvo Italija, o 1577 m. Romoje įsteigta Šv. Luko dailės akademija laikyta geriausia dailininkų profesinio ugdymo įstaiga Europoje. Nenuostabu, kad į Italiją ir amžinąjį miestą – Romą dailininkus keliai vedė iš viso pasaulio.

Italijoje studijavo, čia dvidešimt metų gyveno ir dirbo vienas žymiausių XVIII a. Lietuvos ir Lenkijos tapytojų Simonas Čechavičius. Šioje šalyje susiformavo pirmojo Vilniaus universiteto Piešimo ir tapybos katedros profesorius Pranciškaus Smuglevičiaus asmenybė, jo kūrybos braižas. Kaip ir S. Čechavičius, P. Smuglevičius Italijoje praleido dvidešimt metų – mokėsi Šv. Luko dailės akademijoje, tapė portretus ir altorių paveikslus, studijavo ir piešė antikos paminklus, bendravo su dailininkais, architektais, archeologais, kolekcininkais, leidėjais.

XIX a. tarptautinės svarbos meninio lavinimo centru tapo Paryžiaus dailės akademija, iškilo Vokietijos meniniai centrai – Berlynas, Dresdenas, Miunchenas, bet studijų Italijoje ir šios šalies kultūrinio paveldo pažinimo reikšmė nesumenko. Italija išliko viena pagrindinių šalių, į kurias užsienio stažuotėms buvo siunčiami geriausi Vilniaus universiteto dailės katedrų auklėtiniai. Tiesa, dėl lėšų stokos universiteto stipendijas tokioms stažuotėms pavyko gauti toli gražu ne visiems to nusipelnusiems. Gavę stipendijas, 1823–1824 m. Florencijoje, Romoje ir Milane tobulinosi Jonas Gotlibas Kislingas, o 1828–1832 m. Dresdene, Romoje ir Paryžiuje – Bonaventuras Klembovskis; kiti Vilniaus universiteto auklėtiniai į išvajotas studijas užsienyje vyko savo lėšomis arba remiami turtingų mcenatų. Bene daugiausia (apie dešimt metų) Italijoje praleido Kanutas Ruseckas, trumpiau ar ilgiau čia gyveno Jonas Trojanauskas, Julius Miševskis, Julijonas Karčiauskas, Ignacas Romanas Postempskis, Jonas Banevičius, Antanas Belkevičius ir kiti Vilniaus universiteto auklėtiniai.

XIX a. viduryje–XIX a. II pusėje Italijoje lankėsi, kurį laiką ten gyveno, jos gamtą, žmones, architektūros paminklus piešė ir tapė Albertas Žametas, Juozapas Marševskis, Alfredas Izidorius Riomeris, Jonas Zenkevičius, Boleslovas Ruseckas, Mykolas Elvyras Andriolis, Tadas Goreckis, Elena Skirmantaitė-Skirmantienė ir kt. XIX a. dailininkus Italija traukė ne tik kaip antikos, renesanso, baroko dailės paminklų, turtingų meno kolekcijų, įspūdingų muziejų bei galerijų šalis, bet ir dėl puikios šalies klimato, tapybiško jos kraštovaizdžio, ryškios saulės ir ypatingo žydrumo dangaus – visa tai puikiai tiko plenerinei tapybai.

XX a I pusėje studijų ir pažintiniais tikslais po Italiją keliavo ar ilgesniam laikui šioje šalyje buvo apsistoję Stanislovas Jarockis, Kazimieras Stabrauskas, Petras Kalpokas, Rimtas Kalpokas, Kajetonas Sklėrius, Vytautas Kairiūkštis ir daugelis kitų Lietuvos dailininkų. Net penkiolika metų Kaprio saloje gyveno ir kūrė tapytojas Jonas Mackevičius.

Italijoje sukurti ir jos įspūdžių įkvėpti Lietuvos dailininkų kūriniai parodoje pristatomi temomis, kurios padeda suvokti šios šalies dailės ir kultūros trauką, jos įtaką Lietuvos dailei, pamatyti, kaip skirtingų kartų menininkai matė ir savo kūrinuose įamžino saulėtą, gamtos ir kultūros paminklų turtingą Pietų šalį.

Kūrinius parodai paskolino Nacionalinis M. K. Čiurlionio dailės muziejus, Lietuvos nacionalinis muziejus, Šiaulių „Aušros“ muziejus, Žemaičių muziejus „Alka“, Kauno miesto muziejus, Lietuvos mokslų akademijos Vrublevskių biblioteka, advokatų kontora „Ellex Valiunas“, VšĮ „Lewben art foundation“, dr. Jaunius Gumbis.

Parodos kuratorės: Dalia Tarandaitė (projekto vadovė), Rūta Janonienė, Giedrė Jankevičiūtė

Rengiant talkino: Rasa Adomaitienė, Rima Rutkauskienė